

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

04 מרץ 2019

י"ס 40394-02-19 פ. נ' ג. פ.

לפני כבוד השופט ארז שני

המבקש: מ.י. - פ.

נגד

המשיבה: נ. ג. - פ.

נוכחים:

המבקש וב"כ - עו"ד ליאת שקלרז

המשיב וב"כ - עו"ד עינת פלג-באני

חקיקה שאזכרה:

[חוק העונשין, תשל"ז-1977](#)

מיני-רציו:

* תופעה של ניכור הורי היא מעשה בלתי חוקי. בהיותה בלתי חוקית, לא יישמע הורה מנכר בטענה שטובת ילדו היא להיות מנוכר, בלא טעם כבד משקל. העדפת חברים, לימודים או טיפוח ביטחון עצמי (כפי שנטען בענייננו ביחס לקטין כבן 16 המצוי על הרצף האוטיסטי ברמת תפקוד גבוהה), אינה מתגברת על אי החוקיות שבעידוד תופעת הניכור, בין על-ידי יצירתה בפועל ובין על דרך מתן "ברכת דרך" לתופעת הניכור ואמירות כפי שאומרת האם, שקשר יהיה כשיתרצה הקטין.

* משפחה – הסדרי ראייה – ניכור הורי

* משפחה – הסדרי ראייה – כפיית טיפול

בקשה ליישוב סכסוך, שעניינה נתק המתקיים על פני שלושה וחצי חודשים בקשר שבין אב לבנו בן ה-16 לערך, המצוי על הרצף האוטיסטי ברמת תפקוד גבוהה. התיק העובר לטיפול השופט ארז שני לפי הנוהל שהונהג בביהמ"ש לטיפול מהיר במקרים של ניכור הורי. לטענת האם, אין לכפות על הילד את הקשר וזה תלוי בילד אם יהיה קשר בינו לבין האב.

ביהמ"ש לענייני משפחה פסק:

לא כל נתק בקשר נכנס תחת ההגדרה של ניכור הורי. המבחן הוא מבחן אובייקטיבי האם אכן קיים צידוק סביר לנתק. במקרה דנא הסוגיה מוקשית מעט, שכן מחד מדובר בקטין בן 16 שנה ומאידך מדובר בקטין המצוי על הרצף האוטיסטי ברמת תפקוד גבוהה.

הורה הטוען לניכור הורי ביחס לקטין בן 17 או יותר, שעוד רגע קט יהיה בגיר ויוכל לבחור בעצמו עם מי להיות בקשר ועם מי לא צריך להבין שסביר שעניינו, למעט בנסיבות חריגות, לא ישנה, כפונקציה של

עניין מעשי. אלא שביהמ"ש אינו מוכן לומר את אותו הדבר על נער בן 16 ועוד יותר, ביחס לנער שעשוי להיות מוחלש מבחינת היכולת להשפיע עליו, בשל ההמצאות על הרצף האוטיסטי.

זאת ועוד, לקטין קשר מצוין עם אחיו בן ה-32, בנה של האם מאב אחר. אלא שלדברי האם, אותו אח גם הוא היה מנוכר מגיל 11 מאביו כי האב אכזב אותו. תרבות הורית אשר אומרת כי לילד, ואין זה משנה אם בן 11 או 16 הוא, מותר לו להחליט שהורה מאכזב ולכן מותר להם גם להתנתק ממנו היא תרבות המעוררת דאגה כבדה וחשש לניכור הורי.

כפי שכתב ביהמ"ש בעבר, תופעה של ניכור הורי היא מעשה בלתי חוקי. בהיותה בלתי חוקית, לא יישמע הורה מנוכר בטענה שטובת ילדו היא להיות מנוכר, בלא טעם כבד משקל. העדפת חברים, לימודים או טיפוח ביטחון עצמי אינה מתגברת על אי החוקיות שבעידוד תופעת הניכור, בין על-ידי יצירתה בפועל ובין על דרך מתן "ברכת דרך" לתופעת הניכור ואמירות כפי שאומרת האם, שקשר יהיה כשיתרצה הקטין.

קשיים ביחסיו של ילד עם הורה, "תרופתם" אינה בניכור הורי. הקשר חייב להימשך; ההורה המשמורן הוא ההורה האחראי ביותר לקיום קשר עם ההורה האחר ומשמורן שיימצא כי אין הוא מפסיק תופעות של ניכור הורי, עשוי למצוא עצמו, על נקלה, ללא המשמורת.

שליחת ההורים לטיפול להטבת היחסים ביניהם ושליחת הקטין לטיפול פסיכולוגי בבעיותיו שלו אינה תכנית טיפול, שכן תכנית טיפול אמורה לעסוק בראש ובראשונה בחידוש הקשר בין הקטין לבין ההורה המנוכר.

בנסיבות, מוקדם לדעת מה היא רמת הניכור – קלה, בינונית או חמורה. כך או אחרת, בשלב הזה לא נתנה האם סיבות ליתן בה אמון כי תיקח על כתפיה את חידוש הקשר.

לפיכך, ביהמ"ש מורה לב"כ האב להפנות לאלתר עותק מהחלטה זו לסיוע המשפטי ולבקשו למנות אפוטרופוס לדין לקטין. שנית, ביהמ"ש מורה לצדדים לפנות לאלתר לדוקטור ענבל בראון-קיברסון וביהמ"ש מבקש ממומחית זו לחוות דעתה, האם אכן מזהה היא ניכור הורי ובאיזו רמה ולהתוות תכנית טיפולית, תוך ציון אנשי המקצוע הנדרשים.

פסק דין

לפניי בקשה ליישוב סכסוך, שעניינה נתק בקשר שבין אב לבנו בן ה-16 לערך.

מאליו ברור שלאחר הדיון שהתקיים היום, כמו "קפצנו" מעל שלב יישוב הסכסוך והצדדים אינם נזקקים למידע מהותי, אלא לטיפול בשאלה של חידוש הקשר בין האב לבין הבן ושימורו. הואיל וכך כתבי טענות ובכלל זאת החלטתי זו, יועברו לתיק אותו אני מורה לאב לפתוח תוך 20 ימים מהיום.

כאמור, לא רק שקיים נתק בקשר, אזי נתק זה מתקיים על פני שלושה וחצי חודשים והתיק הובא לפניי אף שהמותב המטפל בו היא חברתי, כבוד השופטת נלי רוסמן-גליס, במסגרת הנוהל הקיים בבית המשפט לענייני משפחה במחוז תל-אביב יפו ולפיו כל טענה בדבר נתק בקשר בין הורה לבין קטין תובא במהירות הרבה ביותר האפשרית לדיון לפני שופט הדן בכך במיוחד בשלב הראשון, לאמור לפניי.

התנאי לכניסה אל תוך הנוהל מתקיים בכאן ללא ספק, לאמור נתק בן שלושה וחצי חודשים לפחות.

צריך לזכור שלא כל נתק בקשר נכנס תחת ההגדרה של ניכור הורי וכדאי לבוא ולהזכיר שניכור הורי הוא נתק בקשר, המתקיים ללא צידוק אובייקטיבי של ממש וכבר אמרתי בשעתו שהעובדה שהורה משמורן פלוני, בכאן המשמורת היא אצל האם, חש שהוא מגן על קטין או שהוא פועל לטובתו אין בה די כדי שלא ייקבע שמדובר בניכור הורי והמבחן הוא, כאמור, מבחן אובייקטיבי האם אכן קיים צידוק אם לאו לאותו ניתוק של קשר.

כתבתי כבר בעבר כי המבקש לדעת ניכור הורי מה הוא, טוב יעשה אם יפנה לעמ"ש (ת"א) - [60592-03-15](#), [פורסם בנבו] שם הסביר כבוד השופט שוחט למעשה את עיקרי ה"תורה" כולה.

הסוגיה שלפניי מוקשית מעט, שכן מחד מדובר בקטין בן 16 שנה ומאידך מדובר גם בקטין המצוי על הרצף האוטיסטי ואני מבין שהוא מצוי ברמת תפקוד גבוהה.

מוכן אני לקבל, אולי גם בהישעני על הקבלות מסוימות הקיימות בין "אמנת האג לחטיפת ילדים" לבין ההליך בכאן, כי גילו של קטין יכול להפוך תיק של ניכור הורי, לכזה שלא ישנה.

מי המגיש טענות לעניין ניכור הורי שעניינן קטין בן 17 או יותר, שעוד רגע קט יהיה בגיר ויוכל לבחור בעצמו אם מי להיות בקשר ועם מי לא צריך להבין שסביר שעניינו, למעט בנסיבות חריגות, לא ישנה, כפונקציה של עניין מעשי. אלא שאינני מוכן לומר את אותו הדבר על נער בן 16 ועוד יותר, אינני מוכן לומר דבר שכזה על נער שעשו להיות מוחלש מבחינת היכולת להשפיע עליו, בשל ההמצאות על הרצף האוטיסטי.

לא אכנס בכאן למחקרים הרבים אשר נעשו בסוגיית האוטיזם, אך אומר שילד הנמצא על הרצף האוטיסטי יכול והוא רגיש רגישות יתר, לא תמיד מנתח תופעות רגשיות כפי שמנתחם ילד "רגיל" ואנו מדברים, בעצם, במי שהתבררותו וברגרותו מתנהלת בקצב משלה ולא דווקא גילו הביולוגי של הקטין הוא בבחינת מכריע בלעדי.

מבחינה עובדתית, בנוסף לנתק, אני מבין ובמובנים מסוימים גם מברך על כך, שלקטין קשר מצוין עם אחיו בן ה-32, בנה של האם מאב אחר.

אלא שאותו אח גם הוא היה מנוכר שנים על שנים, כפי שמספרת האם, מגיל 11 מאביו שלו ובמילים אחרות: בבית קיימת השלמה עם נתק בקשר והאם מסבירה לי שבנה הגדול היה מנותק מאביו כי האב אכזב אותו.

תרבות הורית אשר אומרת כי לילד, ואין זה משנה אם בן 11 או 16 הוא, כפי ילדיה השונים של האם – מותר לו להחליט שהורה מאכזב ולכן מותר להם גם להתנתק ממנו היא תרבות המעוררת דאגה כבדה וחשש לניכור הורי.

אמרנו שניכור הורי הוא התנתקות ללא צידוק אובייקטיבי סביר. אלא שהמעין באותו פסק דין של בית המשפט המחוזי שציינתי לעיל, יגלה כי הורים מנכרים נוטים להעצים דברים של מה בכך, על-מנת ליתן לקטין "ברכת דרך" להמשך הניכור.

לא פעם ולא פעמיים משמיע הורה מנכר אמירות מן השפה אל החוץ, כיניתי אותם בדיון היום "מס שפתיים", על הסכמתו ורצונו להפסיק את הנתק. אלא שכששאלתי את האם אימתי ייפסק הנתק, קיבלתי הסבר ולפיו היא תתרום את תרומתה לרכך את הקטין, לאמור לרכך את סרבנותו של הקטין וכי לטעמה קיימת תכנית טיפולית שתטפל בשני ההורים.

בעברית נאה פחות, זאת אומרת בעברית שלי, כמו שמעתי את האם אומרת לי שיכול והקטין לא יתרצה לעולם, שבינתיים יש זמן, שאין צורך לעשות דבר. אולי האם אינה יודעת, אך גם דחינות כזו היא ממאפייני מי שמבקש לתרום לתופעת הניכור ההורי.

העובדה שאנו רוצים לטפח אצל הקטין ביטחון עצמי, קשרים חברתיים, לימודים ושאר דברים טובים שיועילו לעתידו אינה צריכה לבוא על חשבון נתק מוחלט של הקטין ממי מהוריו, האב במקרה הזה.

כתבתי בעבר ואני שב ואומר כך גם היום, כי תופעה של ניכור הורי היא מעשה בלתי חוקי. אמרתי שאני לא מסוגל לדמיין בתמונה הרחבה את הפרת הזכות הבסיסית של כל הורה להיות בקשר עם ילדו ושל ילד להיות בקשר עם שני הוריו כעניין הנוגד את טובת הקטין, בלא צידוק כבד משקל.

אלא שלטעמי, משתופעת הניכור ההורי היא בלתי חוקית, לא יישמע הורה מנכר בטענה שטובת ילדו היא להיות מנוכר, בלא טעם כבד משקל.

ברור שאנו נבין, על נקלה, מה טעם ינוכר קטין מהורה אלים מאוד, פדופיל, או הורה המשקף סיכון של ממש לקטין. במקרה הזה אין ניכור הורי, כי יש צידוק.

אלא שהעדפת חברים, לימודים או טיפוח ביטחון עצמי אינה מתגברת על אי החוקיות שבעידוד תופעת הניכור, בין על-ידי יצירתה בפועל ובין על דרך מתן "ברכת דרך" לתופעת הניכור ואמירות כפי שאומרת האם, שקשר יהיה כשיתרצה הקטין.

אמרתי כבר בעבר (וראה תלה"מ [11686-08-18](#)) [פורסם בנבו] כי ניכור הורי פעיל איננו רק עוולה אזרחית.

סברתי שמדובר גם בעניין שבסופו של יום יכול להיכנס בקלות תחת "כנפיו" של [חוק העונשין](#) וראה לעניין זה, למשל, [ת"פ \(רחובות\) 16252-06-13](#) [פורסם בנבו].

מספרת לי האם כי כאשר הותירה את הקטין עם אחיו ונסעה לחו"ל במקום שיהא עם אביו, הפחיד האב את הקטין, הילך עליו אימים – יכול ומדובר בהעצמת דברים של מה בכך, יכול ומדובר בעידודו של הקטין להעצים את הדברים שהם מה בכך ויכול ובאמת קיימת בעיה הדורשת טיפול. אלא שקשיים ביחסיו של ילד עם הורה, "תרופתם" אינה בניכור הורי. הקשר חייב להימשך.

אתקדם מכאן לאמירת האם ולפיה קיימת תכנית טיפול אשר נערכה על-ידי שירותי הרווחה, אליהם פנתה האם.

עיינתי במסמך שירותי הרווחה וחוץ מהכותרת "תכנית טיפול" לא מצאתי כל תכנית טיפול של ממש. במילים אחרות, לא מצאתי שם כל מתווה ולוח זמנים להפסיק את תופעת הניכור או תופעת הנתק.

אמרתי בעבר שמשמורן הוא ההורה האחראי ביותר לקיום קשר עם ההורה האחר ומשמורן שיימצא כי אין הוא מפסיק תופעות של ניכור הורי, עשוי למצוא עצמו, על נקלה, ללא המשמורת.

שליחת ההורים לטיפול להטבת היחסים ביניהם ושליחת הקטין לטיפול פסיכולוגי בבעיותיו שלו אינה תכנית טיפול, שכן תכנית טיפול אמורה לעסוק בראש ובראשונה בחידוש הקשר בין הקטין לבין ההורה המנוכר.

בכלל, אינני מבין מכוח מה פעלו שירותי הרווחה ב... ומכוח מה נוצרה ועדת תכנון, טיפול והערכה, אך די בכך שאינני מבין מי ביקש את אותו תסקיר ואת פעולתם של שירותי הרווחה. בוודאי צדק האב בנוקטו הליך, שכן בכל רגע נתון יכולה היתה האם "להתנער" מהמלצות התסקיר ולומר שהן אינן מחייבות, שכן איש לא אימץ את אותן המלצות שבתסקיר, אפילו לא ביקש אותן.

והנה, מסתבר כי בשעתו הופסק טיפול פסיכולוגי בקטין בשל תלונות של האם, בבחינת טעם נוסף לחשש בסוגיה האם ניתן להותיר בידי האם בלבד לפתור את הבעיה על דרך ה"ריכוך".

שומע אני שהקטין נעזר בפסיכולוגית ואני כמובן מברך על כך, אך אותה פסיכולוגית אינה הדרך לפתור את בעיית הניכור ההורי.

מבין אני שהקטין לא הגיע לפקידת הסעד, אשר בתכנית הטיפול שלה נאחזת האם כביכול ולמעשה, אמירתה של האם כי לא תמשיך גם בתכנית הטיפול שאיננה תכנית טיפול, בשל הגשת יישוב הסכסוך, מחזקת את חששי ולפיו מדובר אכן בניכור הורי ובהסברים שבמילים מדוע לא תינתן "ברכת הדרך" לפגישה בין האב לבין הבן ולהסדרת הקשר ביניהם.

למעשה, האם אומרת לי במפורש ומבלי להסתיר, כי היא לא חושבת שצריכה היא לכפות על הילד וזה תלוי בילד אם יהיה קשר בינו לבין האב.

חלק מכללי הבסיס בסוגיות של ניכור הורי הם להימנע מלהטיל על הילד את הצורך לרצות את ההורה המנכר או לבחור לומר שזה הוא שאינו רוצה בקשר עם ההורה האחר ואולי לא בכדי סוברים המומחים כי ניכור הורי ופגיעה בקטין, חד המה והקיצוניים יותר אף ראו בניכור הורי בבחינת התעללות במי שהוא חסר ישע.

הדרכה הורית לשני ההורים יכול ותועיל, אך הדברים אינם קשורים לצורך לטפל במישרין בניכור ההורי, מה גם שאותה תכנית טיפולית בה אוחזת האם – היא אוחזת בה בידה האחת וביד השניה לא הסכימה לפורמט המוצע.

מוקדם לדעת מה היא רמת הניכור – קלה, בינונית או חמורה, אך ברור שאם לא נעשה שלא כרצון האם, לאמור נעשה כאן ועכשיו, כמו השתתפנו ב"משחק" הזמן האופייני לניכור ההורי.

אעיר בשולי הדברים עוד, כי קטין המצוי על הרצף האוטיסטי יכול ויזקק בעתיד, לטובתו, להגדרת נכות כזו או אחרת ואולי אף לאפטרופוס כזה או אחר.

כך או אחרת, בשלב הזה לא נתנה לי האם סיבות ליתן בה אמון כי תיקח על כתפיה את חידוש הקשר.

אשר על כן, מורה אני לבאת כוח האב להפנות לאלתר עותק מהחלטתי זו לסיוע המשפטי ולבקשו למנות אפטרופוס לדין לקטין.

שנית, מורה אני לצדדים לפנות לאלתר לדוקטור ענבל בראון-קיברסון ואבקש ממנה לחוות דעתה, האם אכן מזהה היא ניכור הורי ובאיזו רמה ומבקש אני ממנה גם להתוות תכנית טיפולית, תוך ציון אנשי המקצוע הנדרשים.

מבקש אני כי חוות הדעת תוגש תוך 45 ימים.

באת כוח המבקש תעביר החלטתי זו לדוקטור בראון-קיברסון לאלתר.

בהוצאות המומחית יישאו הצדדים, בחלקים שווים.

אל יהא ספק – לא יפרע מי מהצדדים את שכרה של המומחית במועד – יוכל חברו על נקלה, לא רק לפרוע את אותו שכר, אלא גם להגיש הליך על-פי פקודת ביזיון בית המשפט.

אומר רק שהאם יכולה לחסוך מכולנו לא מעט דרך ויגון אם תסביר לקטין כי ההליך כולו הוא חשוב, יכול ויעלה ממון רב וטוב יעשה אם יסכים, למרות מה שהוא רואה כמגרעותיו של אביו, לפגוש בו לעת הזו ובכך גם לעקר טענות אחרות ומיותרות שיצטרכו אולי להתברר בין הצדדים, אם בסופו של יום יימצא שאכן נותנת האם את "ברכת הדרך" לתופעת הניכור.

אני מתיר לפרסם החלטה זו, ללא פרט מזהה כלשהו אודות הצדדים.

המזכירות תסגור תיק זה, תוך שהאב ידאג אף לסריקת הפרוטוקול בכאן בתיק שייפתח.

בשולי הדברים אזכיר ואומר שלא בכדי אמרתי שהליך על-פי "אמנת האג" דומה להליך בכאן – בשני המקרים מדובר בהפרת אי חוקיות גסה, בצורך בדיון מהיר ובשידור מסר של מניעת העוולה, שכן ברור שצד אשר מפסיד בהליך כזה, אם לא יציית עשוי למצוא עצמו גם בפני הליך פלילי ובכל מקרה סכום ההוצאות אינו מן הנמוכים.

טוב יעשו הצדדים אם ינהגו בחוכמה.

כאמור, **המזכירות** תסגור תיק זה.

ניתן והודע היום כ"ז אדר א' תשע"ט, 04/03/2019 במעמד הנוכחים.

ארז שני, שופט

ארז שני 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)